

SATISFACTION WITH THE SPHERES OF QUALITY OF LIFE OF THE POPULATION OF SURVEILLANCE AREAS OF THE NUCLEAR POWER PLANT

Prylipko V.A., Ozerova Yu.Yu.

ЗАДОВОЛЕНІСТЬ СФЕРАМИ ЯКОСТІ ЖИТТЯ НАСЕЛЕННЯ ЗОНИ СПОСТЕРЕЖЕННЯ АТОМНОЇ ЕЛЕКТРОСТАНЦІЇ

A

**ПРИЛИПКО В.А.,
ОЗЕРОВА Ю.Ю.**

ДУ «Національний науковий
центр радіаційної медицини
НАМН України»,
м. Київ, Україна

УДК 621.039.586:339.13.
027:369.013.6:316.653

Ключові слова:
зона спостереження АЕС,
громадська думка,
якість життя,
пільги і субвенції.

Атомна енергетика залишає за собою провідну позицію у паливно-енергетичному комплексі країни. Розвиток атомної енергетики у сучасному світі потребує не тільки досконалих технологій безпеки навколишнього середовища та людини, але й урахування громадської думки і настроїв у суспільстві. В усьому світі велика увага приділяється безпеці не тільки персоналу АЕС, а й населенню, що мешкає поблизу ядерних об'єктів [1]. Вивчення захворюваності, потенційних ризиків та інформаційних запитів серед населення у зонах спостереження (ЗС) АЕС у країнах Євросоюзу вже давно стали обов'язковими елементами безпеки та відкритості найбільш небезпечної технології, якою залишається ядерна енергетика [2-4].

Моніторинг соціальних процесів і настроїв у країні та

поблизу ядерних об'єктів потребує передусім вивчення якості життя населення. Стан задоволеності населення різними сферами якості життя безпосередньо впливає на соціальне самопочуття людей та соціальне здоров'я загалом [5-6]. Високий рівень соціального самопочуття конкретної територіальної громади у ЗС АЕС допоможе забезпечити формування позитивного ставлення до ядерної енергетики загалом та роботи даної АЕС зокрема.

Метою дослідження стало вивчення стану задоволеності населення зони спостереження АЕС окремими сферами якості життя та пільгами і субвенціями для цієї категорії населення.

Методи дослідження. Було проведено соціологічне опитування з вивчення думки населення зони спостереження

УДОВЛЕТВОРЕННОСТЬ СФЕРАМИ КАЧЕСТВА
ЖИЗНИ НАСЕЛЕНИЯ ЗОНЫ НАБЛЮДЕНИЯ
АТОМНОЙ ЭЛЕКТРОСТАНЦИИ

Прилипко В.А., Озерова Ю.Ю.

ГУ «Национальный научный центр радиационной
медицины НАМН Украины», г. Киев, Украина

Цель: изучение состояния удовлетворенности населения зоны наблюдения (ЗН) АЭС отдельными сферами качества жизни, льготами и субвенциями для этой категории населения.

Методы исследования. Проведен социологический опрос населения ЗН Ровенской АЭС. Выборочная совокупность составила 232 человека, ошибка выборки не превышает 7,0%. Изучались составляющие качества жизни: безопасность и социальная защита, здравоохранение, окружающая среда, благосостояние, занятость и прочее. Использованы методы: социологические, статистические и математические. Проведено сравнение групп городского и сельского населения по полу и возрасту.

Результаты. Оценки большей части сфер качества жизни городского и сельского населения ЗН АЭС варьируют между «скорее негативным» и «средним» уровнем и имеют статистически достоверное отличие в пользу горожан.

Отрицательный рейтинг среди сфер качества жизни занимает демократическое управление, безопасность, здоровье и благосостояние. Оценки сферы безопасности меняются в зави-

симости от возраста респондента ($r=0,202$ $p \leq 0,01$). Ниже средней границы оценки сферы здравоохранения. Выявлены корреляционные связи между оценками состояния окружающей среды и уровнем образования ($r=0,263$ $p \leq 0,01$). Приоритет выбора льгот и прямых субвенций зависит от места проживания. На среднем уровне оценена социальная активность населения относительно работы АЭС.

Выводы. Демократическое устройство не имеет положительного развития, что повышает вероятность социальных протестов. Существующие нормативные документы, регламентирующие безопасность жизни населения ЗН АЭС, не реализуются в полном объеме, население не уверено в своей безопасности и защищенности. Вероятность улучшения состояния здоровья благодаря оптимизации медицинского обслуживания население оценило посредственно, без надежды на положительные изменения в системе здравоохранения. Населения ЗН АЭС не соотносит использование субвенций в качестве первоочередных мер на случай чрезвычайных ситуаций на АЭС. Существующая система предоставления льгот и субвенций в ЗН АЭС не выполняет большинства задач и требует пересмотра с учетом опыта мировых аналогов.

Ключевые слова: зона наблюдения АЭС, общественное мнение, качество жизни, льготы и субвенции.

© Прилипко В.А., Озерова Ю.Ю. СТАТТЯ, 2018.

№ 1 2018 ENVIRONMENT & HEALTH 20

Рівненської АЕС щодо складових якості життя. Для вивчення стану задоволеності складовими якості життя було розроблено анкету, що мала самостійні блоки питань: соціально-демографічні дані про респондента; оцінку складових якості життя; оцінку існуючих і рейтинг бажаних пільг та субвенцій, що пов'язані з проживанням у зоні спостереження АЕС [7]. Для оцінки показників якості життя застосовувалася 5-бальна шкала вимірювання, рейтинг пільг та компенсацій визначався за 3-бальною шкалою оцінки. У процесі дослідження було використано соціологічні (стандартизоване опитування), статистичні та математичні методи за допомогою пакетів програм SPSS, EXCEL (відносні величини, середні; достовірність парних відмінностей за критерієм Ст'юдента (t); вияв взаємодії факторів між собою за допомогою парної кореляції (r)).

При опитуванні населення застосовано безповторний ймовірнісний відбір. Вибіркову сукупність розраховано, виходячи із загальної чисельності населення, яке мешкає у ЗС РАЕС, де похибка вибірки не перевищує 7,0%. Опитування проведено на виробничих підприємствах приватної та державної форм власності у містисупутнику Вараш та 17 селищах Володимирецького району ЗС РАЕС. При опитуванні працездатного населення були враховані усі вікові групи від 20 до 65 років. У зв'язку з суттєвими відмінностями умов та стилю життя респондентів умовно було поділено на міське та сільське населення, яке можна порівняти за статтю, віком і окремими професійними групами.

Результати. Одним з головних критеріїв стану соціального здоров'я населення є рівень задоволеності складовими якості життя (добробут, довкілля, безпека, соціальна захищеність тощо). Серед дев'яти сфер якості життя, що були оцінені населенням ЗС РАЕС, найбільше невдоволення викликав стан демократичного управління з середньою оцінкою у 2,25 бали з 5 максимально можливих (табл. 1). Оцінки міського та сільського населення мають достовірну відмінність на користь містян. На

ПРОБЛЕМИ ЧОРНОБИЛЯ

другому місці за негативним рейтингом є сфера безпеки (2,76 бали), що змінюється залежно від віку респондента ($r=0,202$ $p \leq 0,01$). Не досягають середньої межі оцінки сфери охорони здоров'я (2,82 бали). Найкращі оцінки надали цій сфері люди, які часто звертаються до медичних закладів ($r=0,242$ $p \leq 0,01$). Сфера добробуту отримала середню оцінку у 2,85 бали та має достовірну різницю для міського і сільського населення здебільшого за рахунок відповідей жінок, де спостерігається суттєва відмінність на користь містян. Краще оцінюють сферу добробуту респонденти з середньою спеціальною та вищою освітою ($r=0,214$ $p \leq 0,01$), ті, хто сам працює чи має родичів на АЕС ($r=0,171$ $p \leq 0,05$), а також респонденти більш молодого віку ($r=0,144$ $p \leq 0,05$). Стан розвитку суспільного середовища (2,97 бали) оцінюють краще містяни (жінки), де визначено статистично достовірну різни-

цю у відповідях. Оцінки сфери зайнятості та працевлаштування близькі у досліджуваних групах до середньої (3,01 бали). Серед молодих людей оцінки кращі, а з віком мають тенденцію до погіршення ($r=0,206$ $p \leq 0,01$). Сфера довкілля, тобто оцінка екологічного стану (3,15 бали), має достовірну відмінність залежно від місця проживання серед чоловіків і жінок ЗС РАЕС, де кращі оцінки надають містяни. Лояльне ставлення до екологічного стану місцевості формується у сім'ях працівників РАЕС, що мешкають у містисупутнику Вараш. Стан освіти та житлово-побутових умов життя отримали оцінки вищі за середні серед усіх груп респондентів (3,46 та 3,56 балів). Проте статистично достовірно вищі оцінки надали містяни (жінки).

Окремою категорією було виділено обрахунки питання щодо ймовірності поліпшення стану кожної зі сфер якості життя, що оцінювалися насе-

Таблиця 1

Середні значення за сферами якості життя міського та сільського населення зони спостереження АЕС, $M \pm m$, бали

Сфери оцінювання якості життя	Міське	Сільське	Загалом
	$M \pm m$	$M \pm m$	$M \pm m$
Охорона здоров'я	2,83 \pm 0,06	2,79 \pm 0,06	2,82 \pm 0,04
Добробут	2,93 \pm 0,07*	2,67 \pm 0,10	2,85 \pm 0,06
Зайнятість	2,97 \pm 0,05	3,11 \pm 0,12	3,01 \pm 0,05
Освіта	3,48 \pm 0,04	3,44 \pm 0,11	3,46 \pm 0,05
Житло	3,66 \pm 0,06**	3,35 \pm 0,08	3,56 \pm 0,05
Участь у суспільному житті	3,07 \pm 0,05*	2,77 \pm 0,09	2,97 \pm 0,05
Довкілля	3,35 \pm 0,05**	2,72 \pm 0,08	3,15 \pm 0,05
Демократичне управління	2,27 \pm 0,05*	2,22 \pm 0,10	2,25 \pm 0,05
Безпека та соціальний захист	2,80 \pm 0,04	2,65 \pm 0,06	2,76 \pm 0,03

Примітки до таблиць 1-3: шкала вимірювання від 1 до 5;

* – статистично значима різниця ($p \leq 0,05$) між показниками міського та сільського населення;

** – статистично значима різниця ($p \leq 0,01$) між показниками міського та сільського населення.

ленням у даному дослідженні. Середній бал очікування було оцінено у 2,99. Більше оптимістів – серед респондентів молодшого віку ($r=0,179$ $p\leq 0,01$) та чоловіків, що мешкають у сільській місцевості.

Детально проаналізовані окремі сфери якості життя, які є принципово важливими для населення, що мешкає поряд з об'єктами критичної інфраструктури, зокрема ЗС АЕС. Кожна сфера життя оцінювалася за низкою критеріїв, що дає можливість виявити існуючі проблеми.

Безпека та соціальний захист. За попередніми даними наших досліджень, що проводились також серед населення ЗС РАЕС (2013 р.), було визначено, що сфера соціальної безпеки посідає друге місце за негативним впливом на стан соціального самопочуття [8]. Ця складова якості життя для населення ЗС АЕС має бути гарантованою державою та досконально виконуватись. Загальна оцінка більшості критеріїв стану безпеки населення не перевищує середній бал. Найгірші оцінки отримала захищеність через безробіття (2,29 бали). Проблема безробіття характерна для цієї території, як і для усієї України. Можливість відшкодування через безробіття оцінено респондентами трохи вище, але також не перевищує середній бал, де містяни почуваються значно впевненіше (2,74 та 2,59 бали відповідно). Проте безпека на робочому місці виконується на високому рівні, оцінка респондентів усіх груп коливається від 3,14 до 3,77 балів. Оцінка можливості техногенних аварій вища у міського населення та залежить від

рівня освіти ($r=0,174$ $p\leq 0,01$). Стан захищеності довкілля та здоров'я людини має низькі оцінки як серед міського (2,72), так і серед сільського населення (2,39). Тобто низка законів та нормативних документів, що регламентують безпеку життя населенню ЗС АЕС, реалізуються в умовах сьогодення частково, що не надає впевненості останнім у своїй захищеності.

Охорона здоров'я. І у міському, і у сільського працездатного населення найнижчі оцінки отримав показник можливості купівлі необхідних ліків «за доступними цінами» – 2,22 бали. На другому місці – оцінки показників медичної допомоги у фельдшерсько-акушерських пунктах (2,47 і 2,66 бали відповідно), на третьому – оцінки показників наявності спеціалістів (2,73 – для міського населення і 2,55 – для сільського). Міське населення оцінило нижче середнього лікування у спеціалізованій медико-санітарній частині (СМСЧ-3), на рівні 3 балів – лікування у спеціалізованих установах та організації питання медичного забезпечення. Серед сільського населення лікування у СМСЧ-3, у стаціонарах району, у спеціалізованих установах також оцінено близько 3 балів. Ймовірність покращання стану здоров'я завдяки кращому медичному обслуговуванню населення оцінило у 3,1 бали без надії на покращання.

Добробут. Рівень добробуту серед сільського та міського населення не відрізняється і оцінюється у 2,97 бали. Жінки оцінюють свої доходи нижче, ніж чоловіки (3,03 порівняно з 2,92 бали). Основна частка міського та сільського насе-

лення має можливість задовольнити запити першого рівня потреб (харчування – 3,57 та 3,10 бали; одяг – 3,29 та 2,96 бали; житло – 2,65 та 2,68 бали відповідно). Загалом можливість свого сімейного бюджету забезпечити достойне життя респонденти оцінили нижче за середню (2,78 бали – у містян та 2,61 – у селян). Кращі оцінки показників рівня добробуту – серед міського населення у групах молодшого та середнього віку ($r=0,307$ $p\leq 0,01$). Встановлено залежність від рівня освіти ($r=0,269$ $p\leq 0,01$). Оптимістів щодо покращання рівня добробуту також більше серед молодшого населення ($r=0,241$ $p\leq 0,01$).

Стан розвитку суспільного середовища. Участь у громадських експертизах стосовно ядерних станцій та об'єктів ядерного циклу та в екологічних товариствах оцінено майже за середнім балом. Ці питання актуальні саме для цієї місцевості (табл. 2). Близько до середнього рівня оцінено ступінь наявності у суспільстві умов для участі громадян у суспільному житті. А ймовірність поліпшення законодавчих умов для участі громадян у суспільному житті оцінено міським та сільським населенням однаково: 3,07 бали. Стан розвитку суспільного середовища у ЗС Рівненської АЕС має загальнодержавні тенденції, де присутня більш пасивна позиція сільського населення.

Зайнятість та працевлаштування. За попередніми дослідженнями, серед населення ЗС РАЕС «цікава робота» у системі термінальних цінностей посідає 3 місце після «здоров'я» та «сімейного життя» [8]. Більшість населення ЗС РАЕС цінує свою роботу і вважає її такою, що відповідає його кваліфікації та бажанням (3,91 бали). Вище за середній бал усі групи респондентів оцінили можливість підвищити свою кваліфікацію чи перекваліфікуватися взагалі (3,57 бали). Це можна розглядати як позитивну ознаку з боку роботодавця (РАЕС) в організації роботи трудового колективу і у професійних настановах найманого працівника. У загальній оцінці працевлаштування більшими оптимістами виявилися селяни ($3,03\pm 0,14$), ніж міське населення ($2,74\pm 0,09$), які не очі-

Оцінка задоволеності станом розвитку суспільного середовища населення зони спостереження Рівненської атомної електростанції залежно від місця проживання та статі, $M\pm m$, бали

Стан розвитку суспільного середовища	Міське	Сільське
	$M\pm m$	$M\pm m$
Участь у громадських експертизах стосовно об'єктів ядерного циклу	$3,01\pm 0,08$	$2,72\pm 0,13$
Участь в екологічних товариствах	$3,05\pm 0,08$	$2,66\pm 0,13$
Ступінь наявності у суспільстві умов для участі громадян у суспільному житті	$3,19\pm 0,07$	$2,92\pm 0,12$
Ймовірність поліпшення законодавчих умов для участі громадян у суспільному житті	$3,07\pm 0,08$	$3,07\pm 0,14$

SATISFACTION WITH THE SPHERES OF QUALITY OF LIFE OF THE POPULATION OF SURVEILLANCE AREAS OF THE NUCLEAR POWER PLANT

Prylpyko V.A., Ozerova Yu.Yu.

State Institution «National Research Center for Radiation Medicine of the National Academy of Medical Sciences of Ukraine», Kyiv, Ukraine

Objective: study of the state of satisfaction of the population of surveillance areas (SA) of the NPP of certain spheres of quality of life and benefits and subventions for this category of population.

Research methods. A sociological survey of the population of the SA Rivne NPP was conducted. The sample population was 232 people, the sampling error did not exceed 7.0%. The components of quality of life were studied: security and social protection, health, environment, welfare, employment, and more. Methods used: sociological, statistical and mathematical. Comparison of population groups: urban and rural, by sex and age.

Results. Estimates of the overwhelming majority spheres of quality of life of the urban and rural population of the NPP vary from a "rather negative" to an "average" level and have a statistically significant difference in favor of the townspeople. A negative rating among the areas of quality of life takes up democratic governance, safety, health and wel-

fare. The assessment of the security sphere varies depending on the age of the respondent ($r=0,202$ $p\leq 0,01$). Below average limit – assessment of the health sphere. The revealed correlations between environmental assessment and level of education ($r=0,263$ $p\leq 0,01$). The priority of choosing benefits and direct subventions depends on the place of residence. The social activity of the population in relation to the NPP work is estimated by the average score.

Conclusion. The democratic system has no positive development, which increases the probability of social protests. Existing normative documents regulating the life safety of the population of the NPP are not fully implemented, the population is not confident in its security and protection. The probability of improving health, through optimization of medical care, was estimated by the population mediocre, without hope for positive changes in the health care system. Population SA NPP relates not use subsidies as priority actions for emergencies at nuclear power plants. The existing system of granting privileges and subventions in the SA NPP does not fulfill most tasks and requires revision taking into account the experience of world analogues.

Keywords: NPP monitoring zone, public opinion, quality of life, privileges and subventions.

кують розвитку виробництва у зв'язку з його обмеженням у ЗС АЕС. Сподівання сільського населення можуть бути пов'язані з можливими інвестиціями у сільське господарство та з очікуваними змінами законодавства щодо продажу землі. Більш глибокі та обґрунтовані висновки потребують додаткових досліджень щодо економічного стану території.

Довкілля. Екологічна ситуація має статистично достовірну різницю в оцінках міського та сільського населення за усіма показниками, де оцінки містян значно кращі (табл. 3). Головною існуючою екологічною проблемою у своїй місцевості усі групи населення вважають наслідки Чорнобильської аварії. Це зумовлено тим, що ЗС РАЕС належить до зони гарантованого добровільного відселення та зони посиленого екологічного контролю. У підсвідомості людей міцно тримається установка, що погана екологічна ситуація досі пов'язана з її наслідками.

Стан річок та водойм оцінили нижче за середній бал усі групи респондентів, але жінки мають більш негативну думку. Тобто гірше оцінили стан ґрунтів сільське населення, люди старшого віку ($r=0,226$ $p\leq 0,01$) та люди, що не працюють і не мають родичів, які працюють на РАЕС ($r=-0,201$ $p\leq 0,01$).

Оцінки стану рослинності, лісів та повітря дещо вищі, але тенденція змін серед населення залишається такою ж самою. Стан води із криниць та водопровідну воду сільське населення оцінило гірше за міське. Санітарний стан підвір'їв, вулиць, площ оцінено вище за середній бал. Сільське населення схильне пов'язувати погіршення екологічної ситуації з діяльністю РАЕС. Ймовірність поліпшення загальної екологічної ситуації найближчим часом оцінено і міським, і сільським населенням нижче

за середній бал. Негативне ставлення до екологічної ситуації значно гірше серед сільського населення і пов'язане не з об'єктивними причинами, а з відсутністю та недовірою до існуючої офіційної інформації. Виявлено достовірні кореляційні показники між оцінками стану довкілля, рівнем освіти ($r = -0,263$ $p\leq 0,01$) і станом здоров'я респондентів ($r = -0,297$ $p\leq 0,01$).

Пільги та субвенції. Населення ЗС має право на соціально-економічну компенсацію ризику через діяльність АЕС

Таблиця 3

Оцінка населення ЗС РАЕС стану довкілля залежно від місця проживання та статі, М \pm м, бали

Показники екологічної ситуації	Міське	Сільське
	М \pm м	М \pm м
Стан повітря	3,57 \pm 0,07**	2,73 \pm 0,11
Стан річок та водойм	2,75 \pm 0,07*	2,43 \pm 0,12
Стан води із децентралізованих джерел (криниці)	3,65 \pm 0,07**	3,01 \pm 0,10
Стан води із централізованих джерел (водопровід)	3,80 \pm 0,08**	2,80 \pm 0,12
Стан ґрунтів	3,25 \pm 0,07**	2,69 \pm 0,09
Стан рослинності, лісів	3,39 \pm 0,07**	2,85 \pm 0,11
Санітарний стан підвір'їв, вулиць, площ	3,62 \pm 0,07**	3,12 \pm 0,11
Екологічна ситуація, зумовлена діяльністю РАЕС	3,40 \pm 0,08**	2,61 \pm 0,12
Екологічна ситуація як наслідок аварії на ЧАЕС	2,68 \pm 0,08**	2,24 \pm 0,11
Ймовірність поліпшення загальної екологічної ситуації найближчим часом	2,77 \pm 0,08*	2,45 \pm 0,10

[7]. Вивчення громадської думки засвідчило, що через субвенції населення прагне вирішити головні питання у житті даного міста чи села (табл. 4). Першочерговим завданням її вирішення для населення міста-супутника РАЕС є якісне медичне обслуговування та забезпечення діагностичним обладнанням поліклінічних відділень. У міського населення до першої п'ятірки дуже важливих увійшли 3 позиції щодо медичного забезпечення, побудова доріг і забезпечення укріплення шкіл і дошкільних закладів на випадок НС на АЕС. Для сільських населених пунктів – це благоустрій автомобільних доріг (1 ранг), забезпечення шкіл централізованим водозабезпеченням (2 ранг), пільги при оплаті за постачання гарячої води та опалення (3 ранг), якісне обслуговування і забезпечення діагностичним обладнанням поліклінічних відділень (4 ранг), постійне інформування населення з питань радіаційного контролю, екологічного стану довкілля, стану здоров'я населення (5 ранг). Для сільського населення в умовах сьогодення більш важливим є вирішення комунально-побутових проблем порівняно з міським. Разом з тим і міське, і сільське населення усвідомлює проблеми цінності здоров'я та безпеки за умови проживання у ЗС РАЕС (3 і 5 ранги відповідно). Найменший відсоток, незалеж-

но від місця проживання, набрала пропозиція страхування на випадок надзвичайних ситуацій для населення, що зумовлене відсутністю інформації з цього питання і недовірою до органів державної влади.

Використання коштів соціально-економічної компенсації ризику населенню ЗС АЕС вимагає оптимізації інформаційної стратегії з урахуванням рівня освіченості з радіаційно-гігієнічних знань.

Висновки

Оцінки переважної більшості сфер якості життя міського та сільського населення зони спостереження АЕС варіюють між «скоріш негативним» і «середнім» рівнем та мають статистично достовірну відмінність на користь містян. Проте оптимістичні очікування щодо поліпшення якості життя спостерігаються серед мешканців сільської місцевості, а саме: серед чоловіків та населення віком 20-29 та 30-39 років ($r=0,179$ $p\leq 0,01$). Негативний рейтинг серед сфер якості життя очолює стан демократичного управління, безпека, здоров'я та добробут. Демократичний устрій не має позитивного розвитку в усіх без виключення гілках влади та надання реальних свобод громадян, що підвищує вірогідність соціальних протестів, які є дуже небезпечними поблизу ядерних об'єктів.

Стан безпеки та захищеності

оцінюється населенням ЗС РАЕС на рівні нижче за середній. Існуючі закони та нормативні документи, що регламентують безпеку життя населення ЗС АЕС, не реалізуються у повному обсязі, як наслідок – населення не впевнене у своїй захищеності. Участь у громадських експертизах стосовно ядерних станцій та об'єктів ядерного циклу та в екологічних товариствах оцінено населенням за середнім балом. Рівень освіти активізує населення до участі у благодійних і волонтерських актах, організаціях допомоги і взаємодопоміжки ($r=0,184$ $p\leq 0,01$).

Стан державної охорони здоров'я населенням ЗС РАЕС був оцінений нижче середнього та на рівні середнього. Міське населення більш вимогливе порівняно з сільським у своїх оцінках щодо лікування у стаціонарах, спеціалізованих установах та професійності лікарів. Ймовірність покращання стану здоров'я завдяки оптимізації медичного обслуговування населення оцінило посередньо, без надії на позитивні зміни у світлі реформ у системі охорони здоров'я.

Рівень добробуту визначається населенням переважно як середній. За показниками витрат і спроможності реалізації своїх потреб існує достовірна різниця між сільським та міським населенням. Деякі статті витрат, що виходять за рамки первинних, взагалі

Таблиця 4
Пріоритет спрямування прямих субвенцій, які хоче мати населення у зв'язку з проживанням у ЗС РАЕС, залежно від місця проживання

Шляхи реалізації субвенцій	м. Вараш		Володимирецький р-н	
	%	Ранг	%	Ранг
Постійне медичне спостереження за станом здоров'я населення (диспансеризація)	64,9	5	52,1	9
Можливість за необхідності звертатися до СМСЧ та інших спеціалізованих медичних закладів	65,6	4	52,1	9
Якісне обслуговування та забезпечення діагностичним обладнанням поліклінічних відділень	76,0	1	62,0	4
Страхування населення на випадок НС	51,9	11	47,9	10
Забезпечення шкіл централізованим водозабезпеченням та каналізацією	57,1	9	66,2	2
Забезпечення шкіл та дошкільн. закладів сучасними системами зв'язку й оповіщення	60,4	7	59,2	6
Забезпечення укріпленнями протирадіаційного захисту шкіл та дошкільн. закладів у селах	66,2	3	57,7	7
Пільги при оплаті за постачання гарячої води та опалення	63,6	6	64,8	3
Благоустрій автомобільних доріг та контроль над ними	69,5	2	77,5	1
Збереження у задовільному стані комунікаційних об'єктів	63,6	6	59,2	6
Забезпечення закладами культури, фізкультури і спорту	55,2	10	56,3	8
Постійне інформування населення з питань радіаційного контролю, екологічного стану довкілля, стану здоров'я населення	59,1	8	60,6	5

виключені із переліку потреб сільського населення. Краще оцінюють сферу добробуту респонденти з середньою спеціальною та вищою освітою ($r=0,214$ $p \leq 0,01$); ті, хто сам працює чи має родичів на АЕС ($r=0,171$ $p \leq 0,05$); респонденти більш молодого віку ($r=0,144$ $p \leq 0,05$).

Пріоритет вибору пільг та прямих субвенцій залежить від місця проживання та професії. Для міського населення – це якісне медичне забезпечення, для сільського – благоустрій доріг і централізоване водозабезпечення, зокрема у школах. Забезпечення укриттями протирадіаційного захисту шкіл та дошкільних закладів населення ЗС АЕС не співвідноситься з використанням субвенцій як першочергових заходів на випадок НС на АЕС. Існуюча система надання пільг і субвенцій не виконує більшості завдань, що покладені на неї, і вимагає перегляду з урахуванням успішного досвіду світових аналогів.

ЛІТЕРАТУРА

1. Gordelier S. Allemagne Grande Bretagne: Le risque de leucémie croît a proximité de centrales nucléaires. l'Université de Mayence en collaboration avec le registre allemand des cancers infantiles, 15.12.2011. URL : http://www.lexpress.fr/actualite/sciences/sante/habiter-pres-d-une-centrale-nucleaire-favoriserait-la-leucemie-chest-l-enfant_1070801.html. (Last accessed: 10.01.2018).

2. Bach P. Centrale nucléaire et leucémie infantile. l'Inserm et de l'Institut de radioprotection et de sûreté nucléaire, 14.01.2012. URL : <http://www.gauchemip.org/spip.php?article17955>. (Last accessed: 10.10.2013).

3. Kovacs P., Cordelier S. L'énergie nucléaire et l'opinion publique. *AEN Infos* 2009. № 27 (1). P. 4-7.

4. Rocrelle D. Rapport d'information sur la sûreté nucléaire et la radioprotection du site de Romans Ce rapport est rédigé au titre de l'article 21 de la loi de transparence et sécurité en matière nucléaire. URL : http://www.ladrome.fr/sites/default/files/9-fbfc_rapport_annuel_snr_2011.pdf (Last accessed: 10.01.2017).

5. Качество жизни населения Украины в зеркале социологии

/ под общ. ред. В.М. Вороны, Е.И. Суименко. Киев : Институт социологии НАН Украины, 2012. 211 с.

6. Петрушина Т. Якість життя – головний критерій стану суспільства. *Соціологія: теорія, методи, маркетинг*. 2013. № 2. С. 117-141.

7. Порядок та умови надання субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на фінансування заходів соціально-економічної компенсації ризику населення, яке проживає на території зони спостереження : Постанова КМ України від 15.02.2012 р. № 91 зі змінами. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/91-2012-%D0%BF> (дата звернення: 11.10.2017).

8. Прилипко В.А., Озерова Ю.Ю., Морозова М.М., Шевченко Е.К. Соціальні умови життя населення зони спостереження Рівненської атомної електростанції. *Проблеми радіаційної медицини та радіобіології : зб. наук. праць*. Київ, 2014. Вип.19. С. 136-146.

REFERENCES

1. Gordelier S. Allemagne Grande Bretagne: Le risque de leucémie croît a proximité de centrales nucléaires. l'Université de Mayence en collaboration avec le registre allemand des cancers infantiles, 15.12.2011. URL : http://www.lexpress.fr/actualite/sciences/sante/habiter-pres-d-une-centrale-nucleaire-favoriserait-la-leucemie-chest-l-enfant_1070801.html (Last accessed: 10.01.2018).

2. Bach P. Centrale nucléaire et leucémie infantile. l'Inserm et de l'Institut de radioprotection et de sûreté nucléaire, 14.01.2012. URL : <http://www.gauchemip.org/spip.php?article17955> (Last accessed: 10.10.2013).

3. Kovacs P. and Cordelier S. L'énergie nucléaire et l'opinion publique. *AEN Infos* 2009 ; № 27 (1) : 4-7.

4. Rocrelle D. Rapport d'information sur la sûreté nucléaire et la radioprotection du site de Romans Ce rapport est rédigé au titre de l'article 21 de la loi de transparence et sécurité en matière nucléaire. URL : http://www.ladrome.fr/sites/default/files/9-fbfc_rapport_annuel_snr_2011.pdf (Last accessed: 10.01.2017).

5. Vorona V.M. and Suimenko E.I. (eds.) *Kachestvo*

zhizni naseleniya Ukrainy v zerkale sotsiologii [Quality of Life of the Population of Ukraine in the Mirror of Sociology]. Kiev ; 2012 : 211 p. (in Russian).

6. Petrushyna T. Yakist zhyttia – holovnyi kryterii stanu suspilstva [Quality of Life Is a Main Criterion of the State of Society]. *Sotsiologhiia: teoriia, metody, marketynh*. 2013 ; 2 : 117-141 (in Ukrainian).

7. Poriadok ta umovy nadannia subventsii z derzhavnoho biudzhetu mistsevym biudzheta na finansuvannia zahodiv sotsialno-ekonomichnoi kompensatsii ryzyku naselennia, yake prozhyvaie na terytorii zony sposterezhenia : Postanova Kabinetu Ministriv Ukrainy vid 15.02.2012 № 91 zi zminamy [Order and Conditions of the Subvention Allocation from the State Budget to the Local Budgets for the Financing of the Measures of Social-and-Economical Compensation of the Risk for the Population Living at the Territory of Surveillance Zone : Resolution of the Cabinet of Ministers of Ukraine № 91, February 15, 2012]. URL : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/91-2012-%D0%BF> (Last accessed : 11.10.2017) (in Ukrainian).

8. Prylypko V.A., Ozerova Yu.Yu., Morozova M.M. and Shevchenko E.K. Sozialni umovy zhyttia naselennia zony sposterezhennia Rivnenskoj atomnoj stantsii [Social Conditions of Life of the Population in the Surveillance Zone of Rivne NPP]. In : *Problemy radiatsiinoi medytyny ta radiobiologii [Problems of Radiation Medicine and Radiobiology : Collection of Scientific Works]*. Kyiv ; 2014 ; 19 : 136-146 (in Ukrainian).

Надійшла до редакції 04.01.2018